

МЕТОДИЧНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ

Морозова А.С.

Науковий керівник: д.е.н., проф. НУК Єфімова Г.В.
Національний університет кораблебудування ім. адм. Макарова
enn.moro16@gmail.com

Розглянуто інвестиційну привабливість країн, прямі іноземні інвестиції, стан та перспективи розвитку відносин з приводу залучення іноземних інвестицій, розглянуто інтегральний індекс інвестиційної привабливості країн. Проаналізовано інвестиційну привабливість України.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, прямі іноземні інвестиції, економічний розвиток.

Інвестиційна привабливість країн визначається на основі своєчасної реструктуризації національних економік, позитивної динаміки чистих інвестицій, яка характеризує економічний розвиток підприємства, галузі, держави, ефективного використання потенційних конкурентних переваг. Поняття інвестиційної привабливості важливе в аспекті міжрегіонального та міждержавного переміщення капіталу як одного з основних факторів економічного розвитку.

Основним напрямом міжнародного інвестування є залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ), [1]. ПІІ забезпечують прискорене зростання економічної активності приймаючої країни шляхом трансферу технологій, інтеграції національного ринку у світовий економічний простір та гарантують упровадження передових світових практик в управління.

Іноземні інвестиції сприяють економічному зростанню економіки на основі ефективнішого використання національних ресурсів. Можна виділити два канали ефективності:

1. Прихід іноземних фірм на національний ринок призводить до заміщення чи витіснення менш ефективних національних компаній, що спричинює перерозподіл внутрішніх ресурсів між більш і менш рентабельними компаніями і сприяє зростанню середнього рівня продуктивності праці і середніх доходів на душу населення у приймаючій країні.

Іноземні інвестори не одержують економічних переваг від зростання продуктивності праці у вигляді більшого прибутку на відміну від резидентів приймаючої країни, які мають вищий середній рівень доходів за рахунок припливу прямих іноземних інвестицій.

Створення закордонних філій і дочірніх компаній сприяє підвищенню середнього рівня продуктивності праці. Розрізняють дві основні причини цього явища:

— іноземні компанії мають вищий рівень вкладення капіталу на одиницю праці, що безпосередньо впливає на зростання продуктивності праці;

— як правило, іноземні компанії — більші структури (у порівнянні з національними фірмами) і сприяють зростання продуктивності праці за рахунок так званого ефекту масштабу.

2. Другий канал ефективності іноземних інвестицій пов'язаний із посиленням конкуренції на місцевих ринках за рахунок іноземних компаній. Діяльність останніх спонукає національні фірми працювати ефективніше.

Важливо звернути увагу на досвід Китаю. Протягом останнього десятиріччя Китай є незаперечним лідером залучення прямих іноземних інвестицій, [2]. Їх позитивний вплив на прискорення економічного розвитку в Китаї, за оцінкою експертів, відбувався через кілька каналів прямих іноземних інвестицій, які:

— позитивно впливають на зростання ВВП шляхом додаткового прямого збільшення капіталів;

- сприяють економічному зростанню через підвищення продуктивності як виробничий фактор;
- створюють нові можливості для підвищення зайнятості;
- створюють високо-конкурентний та динамічний експорто-орієнтований сектор.

Позитивний вплив прямих іноземних інвестицій проявляється також через зростання і зміцнення підприємств з іноземною участю та їх вплив на підприємницьку діяльність національних виробників.

Результатами залучення прямого іноземного капіталу можуть бути економічний ріст за рахунок інтенсифікації процесів у сфері національного господарства; збільшення обсягів торгівлі обох країн (країна-резидент та країна-реципієнт); заохочення експорту країни; збільшення продуктивності та технологічного рівня українських підприємств; розширення асортименту та мережі збуту товарів підприємства на іноземному ринку; вплив на розвиток конкурентного середовища в економіці; зниження внутрішніх "шоків" на стабільність функціонування української економіки; підвищення міжнародного фінансового рейтингу країни.

Ефект впливу прямих іноземних інвестицій на економічний розвиток залежить від рівня кваліфікації робочої сили в приймаючій країні. Прямі іноземні інвестиції — основний канал передачі технології, а її реалізація вимагає відповідного рівня підготовки місцевих кадрів, що могли б ефективно працювати з передовими технологіями.

Поряд із позитивним впливом іноземних інвестицій спостерігаються і потенційні негативні ефекти:

- витіснення національних капіталів і компаній (так званий ефект crowding out);
- відтік капіталу з країни на основі трансфертного ціноутворення;
- збільшення залежності країни від іноземного капіталу;
- трансферт частини прибутків за кордон;
- жорстка експлуатація сировинних ресурсів країни-перебування інвестицій.

Небезпечним також є, так звані "викруткові" виробництва, які повністю забезпечуються імпортними комплектуючими і не мають ні власних технологій, ні можливості диверсифікувати джерела постачання.

Таким чином, важливою складовою економічної політики приймаючої держави щодо іноземних інвестицій є здійснення належного регулювання процесів їх залучення та використання.

Для оцінювання інвестиційної привабливості країн використовується ЮНКТАД — індекс, який розраховується лише для країн (розвинених, тих, що розвиваються, та країн із перехідною економікою), де спостерігається в середньому найбільший приплив ПІІ протягом десяти років. Країна, яка має вищі коефіцієнти питомої ваги своїх ВВП, зайнятості та експорту у відповідних світових показниках, отримуватиме більшу частку припливу ПІІ (індекс більший за 1).

Стосовно ситуації в Україні за даними Державної служби статистики обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну зростав до 2014 року. Проте в період з 2014 по 2018 рр. відбувається скорочення цього показника, [3].

Такі зміни відбулися завдяки нестабільності економічного та політичного стану в країні, недосконалості українського законодавства, відсутності належного забезпечення розвитку інвестиційного ринку з боку влади, нерегульованості податкової системи, складності реєстраційних та ліцензійних процедур.

Аналізуючи негативні причини, які впливають на стан інвестиційної діяльності в Україні, можна узагальнити їх і звести до основних трьох аспектів:

- 1) впевненість економічних агентів в майбутньому (включає в себе економічну, політичну і податкову стабільність);
- 2) нормативно-правова база;
- 3) рівень корупції в органах влади.

Однак, не зважаючи на вказані вище недоліки, які впливають на інвестиційний клімат та високий ризик інвестування в Україні, існують також фактори, які приваблюють

іноземних та вітчизняних інвесторів. Передумовами формування в Україні сприятливого інвестиційного клімату є:

- 1) вигідне географічне положення (Україна має доступ до стратегічних ринків, зокрема, Європейського Союзу – одного з найбільших світових ринків та країн Середнього Сходу);
- 2) природно-ресурсний потенціал (інвестиційне значення в Україні мають три види природних ресурсів: мінеральні, земельні й рекреаційні);
- 3) рівень розвитку промислового виробництва;
- 4) висококваліфікована та конкурентоспроможна робоча сила;
- 5) несформований ринок товарів (Україна потенційно є одним з найбільших ринків в Європі);
- 6) незадоволений попит населення.

Задля покращення інвестиційного клімату України повинна бути сформована виважена та дієва державна інвестиційна політика, яка б враховувала можливості та потреби розвитку кожного регіону і була спрямована на збільшення інвестиційної привабливості територій. Серед основних заходів щодо активізації інвестиційної діяльності в країні можна назвати наступні:

- 1) удосконалення інвестиційного законодавства відповідно до європейських норм та забезпечення його стабільності;
- 2) забезпечення ефективності реалізації задекларованих реформ, зокрема у судовій, податковій системі, адміністративно-територіальному устрої, впровадження антикорупційної системи з метою активізації інвестиційної діяльності;
- 3) формування дієвого механізму забезпечення організаційно-інституційних, фінансових та правових передумов для розвитку інвестиційної діяльності;
- 4) створення автоматизованої інформаційної системи, яка б забезпечила оперативний пошук партнерів у сфері іноземного інвестування, а також належного режиму консультаційного обслуговування з питань права, фінансування, кредитування, страхування, техніко-економічної експертизи інвестиційних проєктів;
- 5) проведення моніторингу інвестиційних проєктів, які були реалізовані (нереалізовані) на території регіону задля максимального попередження ризиків інвестиційної діяльності та формування бази даних надійності інвесторів;
- 6) активізація реалізації програм державно-приватного партнерства, розширюючи коло їх учасників, передусім із країн ЄС, що не лише сприятиме вирішенню проблеми залучення іноземних інвестицій, а й налагодить міжнародну співпрацю, створить передумови для нових виробничих зв'язків;
- 7) побудова раціональної системи інноваційної інфраструктури, яка повинна сприяти рівномірному розподілу та ефективному використанню інвестиційних ресурсів, зменшенню ризиків інвестування.

Висновок. В умовах глобальних трансформацій інвестування сприяє розвитку та прискорює темпи зростання економіки країн, обсягів експорту, диверсифікації структури економіки, забезпечує впровадження нових, передових технологій, збільшуючи тим самим продуктивність праці та підвищення рівня зайнятості, дозволяє використовувати новітні методи менеджменту та маркетингу тощо.

Оцінка інвестиційної привабливості формує базу для вибору інвестицій. Оскільки невизначеність економічної ситуації істотно позначається на якості прогнозів, що пояснює підвищений ризик в оцінці будь-яких інвестицій, запропоновано використання інтегрованої системи оцінки інвестиційної привабливості на макрорівні, яка сприятиме досягненню компромісу інтересів між інвестором і реципієнтом інвестицій.

Розглянувши інвестиційну привабливість України можна сказати, що не зважаючи на наявність конкурентних переваг, таких, як вигідне географічне розташування, рівень розвитку промислового виробництва, незадоволений попит населення, висококваліфікована та конкурентоспроможна робоча сила, значний потенціал економіки тощо, існують негативні чинники, які впливають на стан інвестиційної діяльності в Україні. Задля усунення проблем, пов'язаних із залученням іноземних інвестицій необхідно виконати ряд змін у законодавчій

та податковій системі, здійснити реформування та провести дієву державну інвестиційну політику.

ЛІТЕРАТУРА

1. Оцінка інвестиційної привабливості країн світу в умовах глобалізації. Андросова Т.В., Чернишова Л.О., Козуб В.О. [Електронний ресурс] – <http://elib.hduht.edu.ua/>
2. Вплив прямих інвестицій на економічний розвиток приймаючої країни. [Електронний ресурс] – <http://www.investplan.com.ua/>
3. Особливості залучення іноземних інвестицій в економіку України. Т.І. Олешко, М.А. Козел. [Електронний ресурс] – <http://www.economy.nayka.com.ua/>